

Stefan Komandarev Bolgarski režiser, producent in scenarist je v Gorici vodil mojstrsko delavnico KINOATELJE

Gledalca prisili, da se kritično sprašuje o družbi

Poklon viziji Letošnja nagrada Darka Bratine Stefanu Komandarevu za poglobljen opus dokumentarnih in igranih filmov. Razglasili tudi zmagovalne kratke filme iz sekcije Prvi poleti

Katja Željan

NOVA GORICA Na čezmejnem filmskem festivalu Poklon viziji, ki ga prireja goriški Kinoatelj, so v četrtek zvečer v SNG Nova Gorica 24. zaporedno podelili nagrado Darko Bratina. Letos jo je prejel bolgarski režiser, producent in scenarist Stefan Komandarev za svoj poglobljen filmski opus dokumentarnih in igranih filmov, ki je v preteklih treh desetletjih s prepoznavno naracijo kritičnega premišljevalca sodobnosti zaznamoval ne samo bolgarsko, temveč tudi evropsko kinematografijo.

Nagrado mu je na odru gledališča izročila predsednica Kinoateljca Majda Bratina.

Prav poseben festival

Komandarev je bil ob prejetju nagrade Darko Bratina vidno počaščen. Med drugim je dejal: »Zame je to velika in pomembna nagrada, saj je prva, ki jo prejmem za celoten opus. Menim, da je to trenutek, ko lahko pogledam vase in se preizprašam o tem, kaj sem do sedaj naredil, ter načrtam pot za bodočnost.«

Kot je še dodal, je vesel, da je imel priložnost spoznati prav poseben festival, ki se odvija v dveh mestih, čeprav izgledata kot eno, ter da se je med obiskom obeh Goric in izvedbo mojstrske delavnice lahko srečal z zelo bistroumnim občinstvom. Še posebej dragocen trenutek zanj pa je bil, ko je enega izmed svojih filmov lahko predstavil tudi mladim srednješolcem, ki so stari prav toliko kot njegov sin.

Komandarev je namreč v sredo v Hiši filma v Gorici vodil

mojstrsko delavnico: v prvem delu so se udeleženci ob ogledu izbranih izsekov avtorjevega bogatega opusa osredotočili na njegov proces ustvarjanja dokumentarnih in igranih filmov od pisanja scenarijev do pristopa k delu z igralci – v dialog s Komandarevim sta mestoma vstopala programska selektorica festivala in novinarka Patricija Maličev ter programski sodelavec festivala, novinar in pisatelj Dimiter Kenarov –, v drugem delu delavnice pa so si ogledali še dokumentarni film *Mesto negovalk*, ki govori o zelo aktualni temi delovnih migracij žensk iz severozahodnega bolgarskega kraja Varšec.

Razgalja pereče teme

Na festivalu Poklon viziji, ki je letos potekal kar na sedmih lo-

Patricija Maličev

Mateja Zorn

kacijah (Novi Gorici, Gorici, Vidmu, Trstu, Ljubljani, Izoli in Špetru), so sicer predstavili izbrani opus sedmih Komandarevih del, med katerimi je bil tudi njegov najnovejši film *Blagine lekcije*, ki so ga v četrtek zvečer v SNG Nova Gorica premierno prikazali v slovenskem jeziku. *Z Blagine lekcije* je režiser posnel film o generaciji svojih staršev. Gre za zgodbo o sedemdesetletni ženski, ki se ji po telefonski goljufiji, zaradi katere izgubi vse prihranke, namenjene za možev grob, zrušijo dotlej trde morale vrednote.

Blagine lekcije s celovečercema *Smeri* in *V krogu* tvori trilogijo, s katero bolgarski režiser razgalja najbolj pereče teme sodobne družbe. Za *Blagine lekcije* si je Stefan Komandarev, nepopustljiv filmski kronist bolgarskega delavskega razreda, na letošnjem festivalu v Karlovih prislužil glavno nagrado, kristalni globus, na festivalu Cinehill v hrvaškem Gorskem kotarju pa je prejel tudi nagrado združenja filmskih kritikov Fipresci.

Po besedah Mateje Zorn, programske vodje Kinoateljca, Stefan Komandarev »v vlogi kronista družbeno-političnih razmer delavskega razreda filma ne izrablja le kot sredstva za kritiko strukture moči in protesta v interesu družbene reforme, temveč s filmskim jezikom socialnega realizma vztrajno premišljuje o državi na večnem razpotju, ki je polna kontradikcij in boleče preteklosti«. Komandarev gledalca tako prisili, da se sprašuje o pomenu ideologije in veroizpovedi, državnih in etničnih meja, o socialnih neravnovesjih ter politični korupciji.

Socialno pravičnost namreč režiser razume kot ključno za prehod v družbo, v kateri sta enakopravnost in solidarnost temeljni vrednoti, dostojanstvo posameznika pa neodtujljivo.

Filmski prvi poleti

Sočasno s podelitvijo nagrade Darka Bratine so v novogoriškem teatru letos prvič razglasili tudi zmagovalne kratke filme iz sekcije Prvi poleti.

Nagrado žirije je dobil film *Electra*, pod katerega se podpisuje režiserka Daria Kashcheeva, ki je z izjemno ustvarjalno in nepredvidljivo naracijo znala zelo preprosto zgodbo predstaviti na način, ki ni preprost. Posrebna omemba je šla filmu *Kalitev* slovenske režiserke Ivane Vogrinc Vidali, ki je občinstvu predala morda najpomembnejše sporočilo v teh časih, »basta, dovolj nam je tega,« je zapisala žirija. Nagrado občinstva pa je prejel tudi kratkometražni film *Miracasas*, ki ga je ustvarila Raphaëlle Stolz v sodelovanju z Augustom Zanolom.

Sekcija Prvih poletov je prežemala želja predstaviti sveže, inovativne in eklektične kratke filme najrazličnejših žanrov, ki težijo k odkrivanju novih filmskih govoric. Program je nastal v tesnem sodelovanju s študenti Akademije umetnosti Univerze v Novi Gorici in videmske univerze – Dams Cinema. Z letošnjo edicijo nagrade Darko Bratina so v sodelovanju z Združenjem armenskih direktorjev fotografije in režiserjem Harutinom Hačatrianom, prejemnikom nagrade Darko Bratina leta 2009, sicer obeležili tudi stoletnico armenskega filma.

Okno v svet slovenskega pesništva

Knjižni sejem V Frankfurtu bodo danes in jutri dogodki s tržaškimi avtorji in gosti. Simbolna predaja štafete z Dušanom Jelinčičem in Ilario Tuti

Slovenski paviljon Na predstavitvi dvojezične antologije MLIS

Martin Lissiach

FRANKFURT Trije so stebri slovenskega častnega gostovanja na knjižnem sejmu v Frankfurtu: Ljubljanski manifest o branju na višjem nivoju, filozofija in poezija. Ravno poezija zasluži poseben poudarek, saj je Slovenija država z dvema milijonoma prebivalcev in z več kot dvesto pesniškimi zbirkami, ki izidejo na leto.

Okno v svet slovenskega pesništva v Frankfurtu ne predstavljajo le branja, gostovanja pesnikov in pesniške zbirke na policah različnih razstavljalcev v številnih jezikih, ampak tudi nova slovensko-nemška antologija slovenske poezije dvajsetega in enaindvajsetega stoletja. Naslov zanjo so našli v pesmi Edvarda Kocbeka: *Moj sosed na oblaku – Mein Nachbar auf der Wolke*. Zbirko so uredili prevajalci Matthias Göritz, Amalija Maček in Aleš Šteger, izšla pa je pri založbi C. Hanser Verlag v sodelovanju z nemško akademijo za jezik in poezijo. Gre za doslej najbolj zajetno zbirko slovenske poezije v nemškem prevodu.

Kar 80 slovenskih pesnikov

V antologiji je predstavljenih 80 slovenskih pesnikov in pesnic v že obstoječih ali novih prevodih. Ob klasičnih, kot sta avantgardni Srečko Kosovel, ki je napovedal krizo Evrope, in katoliški partizan Edvard Kocbek, so predstavljeni tudi sodobni avtorji, ki se izražajo med tehnom in pankom ter brezmejnimi revolucijami. Nekateri izmed njih so sodelovali pri predstavitvi, ki je potekala včeraj na odru Srečka Kosovela v paviljonu Slovenije kot častne gostje sejma. Svoje pesmi so prebirali Stanka Hrasitelj, Boris A. Novak, Ana Pelnik in Ifigenija Simonović ob navdihujoči spremljavi kontrabasa Tomaža Groma, ki je podpisal tudi potopisni film o poletni poti do Frankfurta; zavrteli so ga pred dogodkom.

Predstavitve je vodil italijanski prevajalec in urednik Piero Salabè. Sam je primer-

jal slovensko pesništvo preteklega stoletja z zlato dobo poljskih velikanov, kakršna sta bila Czesław Miłosz in Wisława Szymborska. Izpostavil je tudi Trst kot temeljni element slovenske pesniške krajine. Omembo zasluži še Koroska z Majo Haderlap in Fabjanom Hafnerjem.

Spregovorili so tudi uredniki. Amalija Maček je slovensko zgodovino povzela s stavkom: »Slovenci smo dolgo čakali na svojo državo, nismo imeli kraljev, nismo imeli cesarjev, imeli smo samo svoje pesmi in pesnike.« Matthias Göritz je pojasnil, da je zbirka nastajala celih osem let, nakar je pozornost usmeril v pesmi, ki niso bile še prevedene v nemščino, predvsem reprezentančne pesmi, kot so Kocbekovi *Lipicanci*, a tudi v mlajše avtorje, npr. Nino Dragičević. Aleš Šteger je o zbirki še dejal, da je sad želje po posredovanju slovenskega pesniškega kanona nemškemu bralcem.

Tržaško obarvani dogodki

Dogajanje v slovenskem paviljonu bo danes in jutri tudi tržaško obarvano. Na današnjem dogodku z naslovom *Pot je cilj*, posvečenem Nejcju Zaplotniku, bo Dušan Jelinčič ob Tadeju Golobu govoril o svojem prevodu v italijanščino knjige *Pot*, kar bo tudi dobra popotnica za jutrišnji dogodek, ki bo sklenil frankfurtski sejem. Letošnja častno gostjo – Slovenijo – bo prihodnje leto namreč nasledila Italija. Simbolna predaja štafete bo jutrišnja popoldanska prireditev, na kateri bosta občinstvo nagovorila tržaški slovenski avtor in italijanska pisateljica Ilaria Tuti.

Danes dopoldne se bo nabrežinski ilustrator Jurij Devetak ob Jakobu Klemenčiču in Zoranu Smiljaniću pogovarjal z Erwinom Köstlerjem o novem valu slovenskega risoromana. Avtor stripa, povzete ga po *Nekropoli* Borisa Pahorja, pa bo jutri dopoldne s Sandorjem Tencejem in Nevo Šlibar sooblikoval dogodek z naslovom *Mesto v zalivu*.